

Plan meerjarige activiteitsubsidies Fonds Podiumkunsten 2017 – 2020

De kracht van verwondering

Circusstad Festival 2017: 3 t/m 7 mei

Circusstad Festival 2019: 1 t/m 5 mei

Circusstad Festival 2018: 2 t/m 6 mei

Circusstad Festival 2020: 29 april t/m 3 mei

★ ROTTERDAM
CIRCUSSTAD

Rotterdam Circusstad is een samenwerkingsverband van
Rotterdamse Schouwburg, Luxor Theater, Codarts Circus Arts, Circus Rotjeknor

1. ROTTERDAM CIRCUSSTAD

1.1 De kracht van verwondering

In Rotterdam Circusstad werken we samen om van Rotterdam dé circusstad van Nederland te maken. Met Circusstad Festival creëren we dé broedplaats voor vernieuwend circus in Nederland.

In het *hedendaagse circustheater* worden aloude circustechnieken als acrobatiek, jongleren en balanceren vervlochten met theatrale disciplines als toneel, dans en urban arts om te komen tot een nieuwe vorm van podiumkunsten. Het nieuwe circus werkt zonder dieren en in plaats van losse nummers wordt het publiek verrast met voorstellingen die eenheid vinden in dramaturgie, thema of regie. Het nieuwe circus is ontwapenend en herkenbaar, maar ook magisch en uitdagend. Zeker nu het verbod op dieren de traditionele circuspraktijk onder druk zet, is met circustheater de sleutel gevonden om traditie en innovatie te verbinden en een breed publiek te betrekken bij podiumkunst.

Stichting Rotterdam Circusstad is in 2009 opgericht door Codarts Circus Arts, de Rotterdamse Schouwburg, Luxor Theater en Circus Rotjeknor. Met passie werken we samen aan de ontwikkeling van circustheater als eigentijdse, innovatieve vorm van podiumkunst en het betrekken van een zo breed mogelijk publiek. Daartoe ontplooiën we nieuwe speelplekken en creaties, activiteiten op het vlak van participatie en talent voor hedendaags circustheater.

Hoogtepunt is het autonome Circusstad Festival, waar we de Nederlandse ontwikkelingen in internationale context stimuleren en tonen. Met een uitdagend programma in tenten, theaters en op straat veroveren we de harten van een groeiende schare fans (en beoefenaars). We werken samen met kunstenaars en organisaties die met ons het circus van de toekomst willen onderzoeken en zo bijdragen de ontwikkeling van het genre.

Sinds 2010 maakt het festival een sterke ontwikkeling door. Destijds was Nederland op het gebied van circustheater nog onontgonnen terrein. De focus lag daarom op kennismaking. Al na twee edities werd het *biënnale* Circusstad Festival opgenomen in het Rotterdamse Cultuurplan 2013-2016 en zette de stap naar meer verdieping en stabiliteit. Het Nederlandse circusveld groeit snel en met internationale inspiratie voor makers en programmeurs, talentprojecten en coproducties levert Circusstad Festival daarin een stimulerende bijdrage. Het publiek beloont deze inspanning met een groei van 11.000 in 2010 naar 21.000 bezoekers in 2015.

Met dit vierjarenplan willen we het festival vanuit een **jaarlijkse cyclus** écht op koersnelheid brengen en een wezenlijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het Nederlandse circustheater. Steeds sterker ontwikkelen we ons daartoe als **creërend festival**, waar we met vernieuwend circustheater en nieuwe presentatievormen het traditionele imago kenteren met een eigentijdse uitstraling. Met een groeiend aantal partnerschappen en (co)producties versterken we de nationale infrastructuur voor de productie en presentatie van hedendaags circustheater.

De missie daarbij luidt:

Rotterdam Circusstad laat je de magie van het nieuwe circus ervaren. Met de ontwikkeling van Circusstad Festival als hét jaarlijkse festival voor innovatief circustheater bouwen we aan een profiel voor Rotterdam als dé circusstad van Nederland, en dragen zodoende bij aan:

- De ontwikkeling van circustheater als volwaardig exponent van een pluriforme, internationaal georiënteerde podiumkunstensector;
- Publieksonwikkeling voor kunst in het algemeen en circustheater in het bijzonder;
- De ontwikkeling en professionalisering van jong talent en het Nederlandse circusveld.

2. ARTISTIEKE SIGNATUUR EN FESTIVALPROGRAMMA

2.1 Artistieke signatuur: grootstedelijk, innovatief en authentiek

De artistieke signatuur die ten grondslag ligt aan alle activiteiten van Rotterdam Circusstad, is geïnspireerd op de **stedelijke context**. Het festival presenteert voorstellingen die bij de spirit, de ziel van de stad passen: ruig, innovatief, internationaal. Rotterdam is de stad van de doeners, van 173 culturen, van uitgesproken meningen, nooit perfect, maar altijd in beweging en in de voorhoede. De stad moet je bij de taas pakken met het **WOW effect, stedelijke uitstraling, sterke circuskarakters** en met **humor**.

Circusstad Festival kiest voor **mensencircus**. In dit soort circus zien we voorstellingen die ontstaan vanuit persoonlijke karakters, hun sublieme technische beheersing en theatrale zeggingskracht. Terugkerende thema's als vallen en opstaan, menselijke relaties en liefde en oorlog krijgen daardoor een diepere betekenis. Naast de techniek en de theatraliteit is het juist deze persoonlijke vertolking van universele verhalen en gevoelens die je grijpt en niet meer loslaat. De artiesten van het mensencircus zijn niet inwisselbaar of slechts een klein radar in het grote regie-concept. Daardoor overstijgen de voorstellingen 'het kunstje' en weten het publiek op indringende wijze te raken.

We kiezen daarbij voor **nieuw werk** van de voorhoede uit de Nederlandse en internationale circuswereld, met grote theatrale zeggingskracht; innovatief, uitzonderlijk en spectaculair. Van voorstellingen die de grenzen van het menselijke kunnen oprekken tot voorstellingen die op zoek gaan naar de betekenis van het circus in de wereld van vandaag. En altijd circus dat ráákt, dat emotie opwekt, of dat nu de nagelbijtende spanning is van risicovolle acrobatie, de ontroering van theatrale koorddans, of de ontlading van de lach. Bij Circusstad beleef je de magie van het circus.

We presenteren artiesten die het nieuwe circus anno 2020 vormgeven. Zo is het festival ook een onderzoek naar de **toekomst van het genre**: wat heeft de ontmoeting van circus, theater, dans en muziek ons nog te brengen; hoe ontwikkelt zich de **circusdramaturgie**? De circusdiscipline maakt zich nog maar sinds kort los van haar tradities. De zoektocht naar andere vormen dan de opeenvolging van nummers (traditie) of een verhaal met kop en staart, kost tijd. Daarmee staat het circus nog in de kinderschoenen vergeleken met andere disciplines als theater, dans en opera.

Rotterdam Circusstad volgt nauwgezet circusgezelschappen die fundamenteel bezig zijn met dit **artistiek onderzoek** om de verhalen van de wereld van vandaag vorm en betekenis te geven met circus. Door de presentatie van vernieuwend werk en eigen coproducties neemt Rotterdam Circusstad stelling in dit onderzoek en draagt bij aan de vorming van een spannend en eigentijds circusveld in Nederland, met Rotterdam als brandpunt voor innovatie en publieksontwikkeling.

De **internationale circuswereld** is daarbij een belangrijk kompas. In de landen om ons heen is circustheater al enkele decennia lang in ontwikkeling. Wij profiteren van hun successen en leren van hun fouten. En als nieuwe loot aan de internationale circusfamilie is Rotterdam Circusstad een geliefde partner voor internationale samenwerking. Internationale inspiratie versterkt zo de ontwikkelingen in Rotterdam.

Bindende factor is de kwaliteit van de voorstelling en de oorspronkelijkheid van de makers en hun kenmerkende dramaturgie. In elke voorstelling op het festival zien we deze **autonome zeggingskracht**. Veelal is het werk voor het eerst in Nederland te zien en werkt het als aanjager, inspiratiebron voor de ontwikkelingen hier. Veel gezelschappen die op Circusstad Festival stonden, vonden daarna hun weg naar de theaters en andere festivals. Andersom was Circusstad Festival voor veel jonge Nederlandse artiesten een opstap naar (internationale) samenwerking en verdere ontwikkeling.

*Het circuslabyrint is een charmant opmaatje voor verdere circusverkenningen binnen het festival....een kruipdoorsluitdoortocht door het halfduister, waarin volop gebruik gemaakt is van de betovering van het onverwachte.*** (De Theaterkrant)*

2.2 Ambities 2017 – 2020

Om hét festival voor innovatief circustheater in Nederland te worden, verleiden we het publiek met een internationaal programma en uitdagende participatie en versterken we de sector met projecten voor talent, innovatie en professionals. Concrete ambities daarbij zijn:

Kern: Naar een jaarlijks festival

In de komende periode zal de focus liggen op **het jaarlijks organiseren van het festival** op en rond het Schouwburgplein. Nu de Nederlandse circussector zich ontpopt is dit hét moment om Circusstad Festival als vaste waarde in de evenementenkalender op te nemen. De afgelopen jaren hebben we het biënnale festival ontwikkeld en een vaste voet op Rotterdamse bodem gegeven. Met steun van het Fonds Podiumkunsten kunnen wij Circusstad Festival écht op koersnelheid brengen en nationaal op de kaart zetten. Met uw steun kunnen we als jaarlijks festival bouwen aan de ontwikkeling van het Nederlandse circusveld en daarbij de volgende inhoudelijke ambities verwezenlijken:

Internationaal festival voor innovatief circustheater

Circusstad Festival beoogt hét festival voor vernieuwend circustheater in Nederland te zijn. Met een **internationale programmering** op het scherpst van de snede in een **stedelijke context**, verrassende presentatievormen en **nieuwe voorstellingsformules** kenteren we het traditionele imago van circus met innovatief circustheater. Op het programma staan enerzijds de ‘state of the art’ van internationale vernieuwers naast gezelschappen van eigen bodem en jong talent; anderzijds is het festival een platform voor **zelf circus beoefenen** en je **talent ontdekken**. Met het festival creëren we een platform voor publieksonwikkeling, participatie, talentontwikkeling en innovatie van de sector.

Platform voor publieksonwikkeling

Juist circustheater als overwegend taallose kunstvorm met uitingsvormen in bijna alle culturen biedt de mogelijkheid om brede lagen van de bevolking te betrekken. Met voorstellingen die spektakel, skills of humor combineren met dramaturgische of choreografische lagen, biedt circustheater zowel intellectuele verdieping als laagdrempelig vermaak. Deze kwaliteit grijpen we aan om het **publiek voor kunst te verbreden** en vergroten. Naast de verdieping van het bestaande publiek heeft het betrekken van de jeugdige bezoeker, in al zijn diversiteit, daarbij onze speciale aandacht.

Dat publiek heeft vaak nog een traditioneel beeld van circus. Als nog jonge kunstdiscipline is het daarom zaak om het begrip circustheater nieuwe betekenis te geven en bekend te maken bij het grote publiek. Daartoe brengen we kunst naar de mensen en brengen we toegankelijke kunst naar de cultuurtempels van de stad, waar we hen een onvergetelijke **beleving** bieden.

Circus spreekt als fysieke kunstvorm tot hart, hoofd én lijf van de bezoekers, Het zien ervan geeft zin om het uit te proberen. Het beoefenen van circustheater versterkt zowel creatieve vaardigheden als sociale en fysieke ontwikkeling (20st century skills). Met het festival stimuleren we naast het bezoek daarom ook de **actieve beoefening** van circustheater.

Vliegwiel voor de sector

Met het internationale programma halen we de nieuwste ontwikkelingen uit het buitenland en inspireren we hier jonge makers. Met **coproducties en opdrachten** ontwikkelen we jonge carrières en het Nederlandse veld. Daarbij nemen we graag het initiatief voor innovatieve presentatievormen en formules. Trots zijn we op de nieuwe samenwerking met Productiehuis Rotterdam om vanaf 2017 jaarlijks een residentie organiseren.

Het festival is ook een **ontmoetingsplaats voor professionals** die er ontwikkelingen, producties en projecten bespreken. Zo organiseerden we bij eerdere edities een ontmoeting tussen circusscholen, een Circomundo Dag voor jeugdcircussen en verschillende seminars. Met de (openbare) Dutch Circus Showcase presenteren we nieuwe voorstellingen, work-in-progresses en elevator-pitches van jonge makers aan het internationale professionele veld. Circusstad Festival wordt daarmee een **vliegwiel** voor de ontwikkeling van het circustheater in Nederland.

2.3 Festivalformule: Je beleeft 't bij Circusstad Festival

Op het Schouwburgplein wordt een avontuurlijk festivalterrein ingericht als uithangbord en kloppend hart van het Circusstad Festival. Het terrein is gratis toegankelijk en gratis voorproefjes en korte voorstellingen brengen je in de juiste sfeer. Het toestromende publiek dat zich daaromheen verzamelt, wordt vervolgens uitgenodigd de volgende voorstelling te bezoeken. In de voorstellingen zelf beleeft je het hedendaagse circus in optima forma. Het publiek kan zelf actief circus beoefenen op de speelplaats, in workshops en masterclasses.

We spelen daarbij zo goed mogelijk in op het publiek dat op een bepaald moment verwacht wordt en verwennen hen met een creatieve entourage, support acts en verdiepend of juist vermakelijk randprogramma met live muziek, inleidingen, ontmoetingen, seminars, film en fotografie. Gastheren en –dames, artiesten en presentatoren zorgen voor een vrolijke noot, en geven persoonlijke tekst en uitleg bij de voorstellingen.

Jaarlijkse opbouw programma

- Innovatief en nieuw werk uit binnen- en buitenland,
- Eigen creaties en coproducties
- Jong talent
- Laagdrempelige kennismaking: gratis en betaalde onderdelen
- Randprogramma met verdieping: inleidingen, ontmoetingen, professionalsprogramma
- Beleving centraal: support acts, live muziek, samen eten en drinken
- Parade: voorstellingen op scholen, pleinen en evenementen in de aanloop naar het festival
- Actieve participatie in workshops en masterclasses

Kernprogramma (gemiddeld 130 activiteiten per jaar)

- Buitenlandse voorstellingen
- Nederlandse voorstellingen en (co)producties
- Festivalbeleving (studentenacts/Late Night Circus/muziek)
- Parade voorstellingen in de maand voorafgaand aan het festival

Overige programmering (gemiddeld 53 activiteiten per jaar)

- Professionalsprogramma
- Amateurvoorstellingen
- Concrete Circus Jungle
- Workshops/masterclasses/repetities
- Inleidingen/lezingen/filmvertoningen/gesprekken
- Een substantieel participatieproject

2.4 Circusstad Festival 2017 3 t/m 7 mei 2017

Kernprogramma – voorstellingen

In 2017 openen we Circusstad Festival in het Oude Luxor Theater met Yoann Bourgeois (FR) met *Celui qui tombe*. Yoann maakt zeer oorspronkelijke voorstellingen die het circusgenre onderzoeken. Voorstellingen waarin hij en zijn acrobaten op speelse wijze de zwaartekracht, de duizeligheid en **de grenzen van het fysieke onderzoeken** waardoor deze krachten zelf personages worden. Tegelijkertijd is het ook een mooi voorbeeld van **mensencircus** waar de mens en al haar twijfels, liefde, onvermogen en kracht centraal staan. De drijvende kracht in de voorstelling is een draaiend, kantelend platform van 6 bij 6 meter waarop 6 acrobaten een mini-menselijkheid verbeelden. *Theaterzaal*

“Je zit op het puntje van je stoel bij de hoge sprongen die ze maken met het teeterboard (een soort wip) elkaar steeds afwisselend en opzwevend (...)Humoristisch verbluffend en choquerend, dat is Super Sunday.”

Sara van der Kooi, TROUW over Race Horse Company (4 sterren)

Een heel ander voorbeeld is dat van Cirque Alfonse (CAN) met *Barbu. Ruige innovatieve late night voorstelling* van Canadese bebaarde authentieke 'lumberjacks' die het beste van 'circus' en 'feest' in de mix gooien in een spiegel tent met liveband die traditionele songs uit Québec voorziet van een electro sausje. Vrij 'over de top' circus, met vette knipogen naar het roemruchte 19e eeuwse freakcircus, gave circustechnieken en een snufje fakirisme. Eerder maakten ze Londen, Edingburgh en Adelaide onveilig. *Spiegel tent*

Een mooi voorbeeld van circus met *het wow-effect* is het Agatha Christie-achtige thriller circus van Cirque Le Roux. Er zitten geen dieren in de voorstelling, maar niemand kan om de 'spreekwoordelijke' olifant in de kamer heen. Vier personages, met allen zo hun geheimen, moeten het met elkaar roeien in de monochrome ruimte waar ze tussen de intriges door acrobatische toeren uithalen die je mond doen openvallen, gelardeerd met een snufje *slapstick*. *Theaterzaal*

Bovenstaande gezelschappen zijn allen voor het eerst in Nederland te zien op Circusstad Festival.

Cirque Alfonse

Daarnaast staat Claudio Stellato (BE) met *La Cosa*. Daarbij kun je je afvragen: Is dit nog circus? Of wellicht verbeeldt dit de *toekomst van het circus*. Claudio Stellato is het wonderkind van het nieuwe circus. Vriend en vijand deed hij verbazen met het gezichtsbedriegende *l'Autre* (2011): een man in worsteling met een bijzondere kast. Nu staat een ander 'ding' centraal: *La Cosa* is een ode aan de verbeelding (en het leven), met vier mannen in pak en elf kuub hout. Bouwen, breken, smijten, dansen en immense krachtinspanningen samengebracht in rituele setting. *Theaterzaal/op locatie*

Een Nederlands gezelschap dat dans en circus vervlecht is Panama Pictures. In de voorstelling *Portrait and other stories* geeft een groep mannen tussen de 20 en 60 jaar ons een intieme blik op *menselijke relaties*. Over vaders en zonen, broers, opgroeien, uit elkaar groeien en ouder worden. Aan touwen en palen trotseren de mannen de zwaartekracht. **De fysieke cross-overs** van choreograaf Pia Meuthen onderscheiden zich door de souplesse waarmee dans en circus met elkaar verweven worden. *Theaterzaal*

'Tension Trail' van het Rotterdamse circuscollectief Penguin Productions brengt het publiek naar het puntje van zijn stoel. **Ongezekerde 'wow' trucs** op grote hoogte. Stellages gedragen door het collectief van 10 jonge acrobaten die de **grenzen van de circustrucs** opzoeken en moedig hun angsten tonen en overwinnen. *Openlucht*

Na zeven jaar toeren met het sprookjesachtige *Caroussel des Moutons* (wereldpremière Circusstad Festival 2010) zijn de ontwapenende Dirque en Fien terug op Circusstad met *Maandag*, een **muzikaal en grappig magiestuk** voor jong en oud. Naast de pianiste en de acrobaat is nu ook het decor een belangrijk personage. Met twee technici op het podium die de inventieve katrollen en tegenwichten, piano's, zeilen en bascules manipuleren, wordt gespeeld op een toren van vier piano's hoog. *Tent*

Kernprogramma – Festivalbeleving

Tussen de hoofdvoorstellingen door presenteren we in onze openluchtarena op het plein korte acts van studenten van Codarts Circus Arts, Fontys Academy for Circus and Performance Art Tilburg, ESAC, leden van jeugdcircus Circus Rotjeknor en andere amateur circusorganisaties.

In 2017 starten we een nieuwe samenwerking voor een muziekprogramma op het plein. Immanuel Spoor, programmamaker en producer van De Nieuwe Lichting presenteert pop-up optredens van Rotterdams talent op Circusstad Festival.

Parade

Bekend maakt bemind, zo blijkt uit onze publieksonderzoeken. Wie eenmaal kennismaakt met het nieuwe circus, krijgt honger naar meer. In de maand voorafgaand aan het festival organiseren we daarom een parade met voorstellingen op scholen, pleinen, markten en winkelgebieden in heel Rotterdam. Zo activeren we fans en wordt een omvangrijk nieuw publiek bereikt.

De parade geeft tevens de mogelijkheid om Nederlandse talenten een opdracht te verlenen. Een Rotterdams circus-duo wordt uitgenodigd om twee maanden aan de slag te gaan om een korte voorstelling te creëren die geschikt is voor in scholen en in de openlucht.

Overige programmering

Professionalsprogramma: verdieping

Het festival is een ontmoetingsplek voor professionals die er ontwikkelingen, producties en projecten bespreken.

In 2017 wordt in samenwerking met (circus)dramaturge Bauke Lievens een op maat gemaakt verdiepingsprogramma over 'the state of the circus' georganiseerd; over innovaties, circusdramaturgie en talentontwikkeling. Lievens is onderzoeker aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten & Conservatorium Gent. Haar onderzoek '*Between being and imagining: towards a methodology for artistic research in contemporary circus*' over de diversiteit van circus in al haar uitdrukkingsvormen en de verschillende methodes van artistiek onderzoek wordt door het Europese veld nauwgezet gevolgd.

Professionalsprogramma: Dutch Circus Showcase

De concentratie van vele programmeurs uit binnen- en buitenland tijdens Circusstad is een kans die we graag benutten voor jonge (Nederlandse) professionals. Met de (openbare) **Dutch Circus Showcase** presenteren we nieuwe voorstellingen, work-in-progresses en elevator-pitches van jonge makers aan het internationale professionele veld. Zo komen ze in beeld voor residentieplekken en boekingen. De pilot in 2015 leverde al direct residentieplekken en speelbeurten op, onder andere voor het nieuwe Rotterdamse gezelschap Penguin Productions, dat gevormd wordt door de afstudeerlichting 2015 van Codarts Circus Arts.

Cross-over project

Elk festival organiseert Circusstad Festival één cross-over project waarin leden van jeugdcircussen en andere amateurdisciplines zoals muziek of sport, onder professionele circusbegeleiding met elkaar samenwerken aan een gezamenlijke presentatie op het festival. Hiervoor worden steeds aantrekkelijke verhalen en thema's gekozen, zoals eerder Alice in Wonderland en The Wizard of Oz. Op deze wijze wordt enthousiasme voor circus ook buiten het eigen veld gedeeld en ontstaat (bewezen) nieuwe inspiratie.

Concrete Circus Jungle (Circusspeelplaats 2.0)

De circusspeelplaats van Circus Rotjeknor was stevast een groot succes op Circusstad Festival: hier kon je allerlei circusdisciplines uitproberen en oefenen. Voor 2017–2020 wordt dit ontwikkeld tot ‘Concrete Circus Jungle’, waarbij een stoerdere uitstraling en aanbod wordt gemaakt. Spannende disciplines als Chinese pole en German wheel doen hun intrede, naast aloude successen als jongleren en balanceren.

Workshops

Dagelijks zijn er workshops door docenten van Circus Rotjeknor en Codarts. De afgelopen editie werd ook zeer goede ervaring opgedaan toen het Londense gezelschap Silver Lining na de eigen voorstelling een workshop gaf. Die werkwijze willen we verder uitbouwen. Juist deze ervaring werkt vaak als ‘transformerende beleving’ die het circusvuur ontsteekt bij nieuwe beoefenaars.

“Wat is [@circusstad](#) met [#circus#Rotjeknor](#) leuk! Vrees dat de kleine man een nieuwe hobby heeft;) [#daargaandeborden](#)”

Masterclasses

Dagelijks wordt één masterclass verzorgd waarin de internationale gezelschappen de geheimen van hún specialiteit delen met leden van alumni, studenten en jeugdcircussen.

Verdiepend randprogramma

Voor inhoudelijk geïnteresseerd publiek worden voorstellingen ingeleid of zijn er nagesprekken met de makers.

Fotografie & film

In navolging van het succes van de circusfotoserie van Bertil Nilson (UK) op de mediawand van de Rotterdamse Schouwburg in 2015 presenteren we ieder jaar het werk van autonome fotografen met een eigenzinnige blik op de circuswereld. Zo denken wij aan: de resultaten van het filmproject van choreografe en filmer Angelika Oei (NL).

“Circusstad Festival is een prachtige combinatie van theater, kunst, humor, kwetsbaarheid, schoonheid, lef en bevlogenheid. Vijf dagen lang een ware feelgood-beleving waar nog iedere dag mijn hart compleet van in de fik gaat.”
Michelle Sparreboom

2.4 Circusstad Festival 2018 2 t/m 6 mei 2018

Kernprogramma – voorstellingen

Veel voorstellingen die we graag op Circusstad Festival 2018 zouden presenteren zijn nog in de maak. Zeker is dat het een combinatie wordt van een aantal vertrouwde gezichten en gezelschappen die veelal nog niet in Nederland te zien zijn geweest die nieuwe smaken en stijlen van het circus in ontwikkeling vertegenwoordigen. In 2018 viert Circus Rotjeknor zijn 25 jarige bestaan, een belangrijk thema deze festivalieditie.

Het betere gooi en smijtwerk met een **fikse dosis humor** komt van Marcel et ses Drôles de Femmes (FR) in hun nieuwe voorstelling *La Femme de Trop*. In 2015 sloten zij Circusstad Festival af met een voorstelling in de openlucht. *Openlucht*

PopCircus uit de UK is een wervelende nieuwe productie die doordrenkt is van **stadse subculturen** waarin circus, theater, hiphop en mode samenkomen. Georgina Harper is de producer van dit project en werkt hierin samen met National Centre for Circus Arts, Arts Council England en Roundhouse. *Theaterzaal*

Ook voeren we gesprekken voor de Nederlandse première van een heel bijzondere samenwerking tussen XY (Abdeliazide) en Groupe Acrobatique de Tanger. Twee van de meest **succesvolle en invloedrijke gezelschappen** op het gebied van partneracrobatiek van het afgelopen decennium slaan de handen ineen in de nieuwe productie ‘Halka’ (de energie van de cirkel). Hierin worden traditionele en moderne acrobatie gecombineerd met dans, live muziek en zang en instrumenten die ook als lanceerplatform dienen. *Theaterzaal*

Een prachtig voorbeeld van **artistiek onderzoek** gecombineerd met **mensencircus** is *As Heavy as it goes* van Circus Katoen (NL/BE). Afgestudeerd in 2012 aan Codarts Circus Arts gooien Sophie en Willem hoge ogen en krijgen als jong gezelschap al stevige Europese erkenning. Circusstad ondersteunde hun eerste voorstelling 'ex aequo' met ENTREE en hiermee hebben ze al meer dan 200 keer door heel Europa gespeeld. Met hun nieuwe voorstelling nemen ze 'gewicht' als uitgangspunt en de zoektocht naar menselijke limieten. Omdat ze precies evenveel wegen, willen ze kijken hoever ze daarin kunnen gaan en wat dat met hen en het publiek doet. In 2017 laten we een eerste work-in-progress zien om in 2018 de volledige voorstelling te presenteren. *Tent*

De lat ligt letterlijk hoog bij 100% Circus (DK/FR). De door het gevaarlijke karakter bijna uitgestorven circustechniek 'perche' wordt geherintroduceerd, waarmee ze het kunnen van het menselijke oprekken: Julien (1.70m/60kg) balanceert een zes meter hoge paal op zijn schouder, waar Mikkel (1.92m/85kg) bovenin acrobatische toeren uithaalt. *Theaterzaal*

Broers Luis en Pedro (PT) nemen in hun persoonlijke, maar toch universeel aansprekende, voorstelling 'DOIS' hun broederschap als startpunt. Geïnspireerd door klassieke verhalen, sprookjes, podiumkunsten en persoonlijke ervaringen, mengen ze op ontroerende en tegelijkertijd humoristische wijze, boogschieten, beeldend theater en circus. Een voorbeeld van **mensencircus** met theatrale zeggingskracht. *Theaterzaal*

Overige programmering

Professionalsprogramma

Circusstad is in gesprek met Circostrada om dit internationale netwerkevent voor professionals tijdens Circusstad Festival 2018 te organiseren. Twee keer per jaar komen ongeveer 40 professionals en programmeurs uit meer dan 25 verschillende landen samen. Tijdens dit event worden actuele kwesties in het internationale circusveld besproken, kan er worden deelgenomen aan werkgroepen rond actuele thema's als marketing, beleid of talentontwikkeling en worden voorstellingen bezocht. Een bijzondere kans om dit netwerk kennis te laten maken met onze Dutch Circus Showcase.

Conform 2017:

Dutch Circus Showcase
Cross-over project
Concrete Circus Jungle
Workshops
Masterclasses
Verdiepend randprogramma voor publiek
Presentaties
Fotografie/film

“Nogmaals bedankt voor 't mooie circusweekend. Ik heb inmiddels een lijntje met Anna van Codarts en wie weet kunnen we in 't komende Jonge Harten iets doen met de afstudeerclub De voorstelling van TENT vond ik ook veelbelovend, die gaan we in de gaten houden. En ik zou graag contact leggen met de Silver Lining-club.”
Rudi Kamminga – Programmeur Jonge Harten Festival Groningen

2.5 Circusstad Festival 2019 – 2020

In 2019 en 2020 pakken we door op de nieuwe jaarlijkse formule en zetten deze kracht bij. We bouwen samen met gezelschappen aan een toekomst voor circus door het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe werk en het scouten van jong talent. Hoe het festival er in 2020 uit ziet wordt namelijk voor een deel bepaald door nieuwe circusmakers die nu nog op de opleidingen zitten. Circusstad beoogt het gat tussen opleiding en het professionele veld te verkleinen door het aangaan van coproducties en verstrekken van opdrachten aan alumni.

Circusstad Festival vormt daarmee een klankbord voor de Nederlandse sector. Het onderzoek naar de ontwikkeling van de 'circusdramaturgie' is hierbij belangrijk. Op termijn ambiëren we een structureel samenwerkingsverband met een internationale partner. Hiertoe lopen gesprekken met Roundhouse (UK) over een uitwisselingsproject van alumni en worden banden gelegd met het Fins Cultureel Instituut van de Benelux.

Waar mogelijk brengen we in de coproducties samenwerkingen tot stand tussen jonge makers en ervaren dramaturgen, choreografen of regisseurs om ook deze professies in de toekomst te blijven ontwikkelen. Hiervoor denken we aan makers die een link hebben met hedendaags circus: Bauke Lievens (dramaturgie), Theun Mosk (scenografie), Boukje Schweigman (regie) en Connor Schumacher (choreografie).

Voor het voorstellingprogramma richten we ons op nieuwe circusregio's in ontwikkeling. Bijvoorbeeld nieuwe ontwikkelingen naast tradities in Azië, de omslag van social circus naar professionele gezelschappen in Latijns-Amerika, vers talent van circusscholen uit de Maghreb (bijvoorbeeld Colokolo uit Marokko). Maar ook dichterbij huis waar in Tsjechië en Polen steeds meer gezelschappen en festivals ontstaan en Duitsland waar naast een sterke 'cabaret/variété cultuur' nu ook nieuwe circustheater gezelschappen zich ontpoppen.

Circusstad Festival beoogt jaarlijks een toename in publieksbereik te realiseren oplopend tot 30.000 bezoekers in 2020. Daarbij willen we circus nog dieper de stad in brengen. Een wens is een koorddanser door verschillende wijken te laten lopen in combinatie met workshops voor bewoners. Een verre toekomstdroom is om met meerdere locaties een groter deel van de stad te bespelen, waarbij ook een circustent met ronde piste kan worden geprogrammeerd. Op en nabij het Schouwburgplein is daar fysiek geen ruimte voor.

3. BIJDRAGE AAN DE ONTWIKKELING VAN DE PODIUMKUNSTEN

Een nieuwe kunstdiscipline

Inmiddels is 'Rotterdam' internationaal erkend als broedplaats voor circustheater in Nederland. Het festival kent een groeiend bereik en is in toenemende mate een plek waar professionals, amateurs en publiek samenkomen om de **verwondering** van het circus te ervaren. In circustheater zien we dé kunstvorm die in staat is **verbindingen** te leggen: tussen oud en nieuw publiek, tussen sporters en cultuurliefhebbers, tussen hoge en lage kunst, tussen traditie en vernieuwing, tussen actieve en passieve cultuurparticipatie en tussen makers en publiek. We introduceren een **nieuwe kunstvorm**, en als eerste stad in Nederland heeft Rotterdam zich daaraan verbonden.

Circusstad Festival levert een bijdrage aan de ontwikkeling van het circustheater in Nederland middels internationale inspiratie, co-creatie en opdrachtgeverschap. Circusstad Festival vindt niet alleen plaats in de theaterzalen, maar juist in het hart van de stad, op het Schouwburgplein; een plek waar alleen zelfdragende tentconstructies kunnen worden geplaatst. Deze 'beperking' daagt ons uit het nieuwe circus letterlijk in een nieuw jasje te steken en bepaalt zo mede het gezicht van het festival. Eigen (co)producties passen dan ook bij dit profiel: ruig, innovatief en internationaal. Tegelijkertijd is het behalen van een hoge theatrale kwaliteit daarbij belangrijk om te zorgen dat er voorstellingen ontstaan die rijp zijn voor andere theaters en festivals. Daarbij nemen we graag het initiatief voor innovatieve presentatievormen en vernieuwde formules. Hiermee tonen we én geven we richting aan **the state of the art** van het nieuwe circusveld.

Frontrunner

Circusstad Festival zorgt ervoor dat toonaangevende en **nieuwe (inter)nationale gezelschappen en voorstellingen voor het eerst in Nederland worden gepresenteerd**. Daarbij zijn ook om ons heen andere organisaties enthousiast geworden voor het genre. Steeds meer theaters en festivals programmeren circustheater en steeds meer gezelschappen gaan crossovers aan met circus vanuit dans, theater of muziek. Ook vanuit sport is er een groeiende aandacht voor de **cross-over met circus**. Op deze wijze wordt enthousiasme voor circus ook buiten het eigen veld gedeeld en ontstaat (bewezen) nieuwe inspiratie.

Toch is circustheater als kunstdiscipline nog jong en de Nederlandse sector klein en kwetsbaar. Zo zijn er nog weinig productieplekken en professionele circusgezelschappen, waardoor de nog jonge artiesten soms moeilijk aansluiting vinden bij het professionele Nederlandse theaterveld. Circusstad Festival speelt hierop in en vervult de rol van **talentscout**, opdrachtgever en coproducent. Hierbij gaan we verder dan alleen het bieden van een podium tijdens het festival; ook door het jaar heen staan we jonge gezelschappen bij met raad en daad.

Inhoudelijke ontwikkeling nieuwe circustheater: circusdramaturgie

De circusdiscipline maakt zich nog maar sinds kort los van haar traditionele vormen. De vorm van een opeenvolging van losse nummers wordt losgelaten en er wordt gezocht naar een eenheid van visuele fragmenten, een verhaal met een begin, midden en einde. Daarmee staat het circustheater inhoudelijk in de kinderschoenen vergeleken met theater, opera en dans. Circusstad Festival werkt samen met gezelschappen en individuen die fundamenteel bezig zijn met dit artistiek onderzoek rondom circusdramaturgie. Door de presentatie van vernieuwend werk en eigen (co)producties nemen we stelling in dit onderzoek naar de toekomst van het genre.

"Circusstad heeft TENT en het Nederlandse circusveld vanaf zijn oprichting ondersteund. Zowel als organisatie als in een gemeenschappelijk doel; de kwaliteit van circustheater in Nederland naar een hoger niveau brengen. TENT heeft het vertrouwen, de mogelijkheid om te sparren en de ondersteuning als erg fijn ervaren. Dit vertrouwen heeft TENT gesteund in het opzetten van een culturele organisatie in een nieuw genre. Daarnaast zorgt het festival voor meer continuïteit in de programmering van kwalitatieve circustheater voorstellingen in Nederland, waarmee een publiek gewonnen wordt voor dit prachtige genre. Op nog vele jaren Circusstad; voor onszelf, het publiek, de studenten, het circusveld en natuurlijk Rotterdam!"

Rosa Boon, TENT Circustheater Producties

4. PLAATS IN HET VELD

In **Rotterdam** is Circusstad Festival onderscheidend door haar genre en de actieve festivalopzet waarin beleven en zelf doen centraal staan. Daarmee bereikt het festival een relatief breed en groeiend, maar ook jong, publiek. Circusstad Festival verhoudt zich qua uitstraling en omvang tot festivals zoals Operadagen Rotterdam, Motel Mozaïque en North Sea Round Town. Circusstad is door Rotterdam Festivals gekenmerkt als 'nationale parel' waarmee de gemeente het belang van het festival onderschrijft en kansen ziet om zich met circus te profileren.

Doordat Circusstad ingebed is in een breder samenwerkingsverband om circus te ontwikkelen, overstijgen de inspanningen het festival en wordt gewerkt aan een sterke infrastructuur voor de productie en presentatie van circustheater. Door de optelling van Circusstad **Festival**, incidentele **projecten** en **structurele programmering** van de partners wordt circustheater een **vaste waarde** voor het publiek. Steeds meer Nederlandse theaters en festivals programmeren nu ook circustheater en Circusstad Festival vervult hierin een signalerende en ondersteunende rol.

In **Nederland** heeft Circusstad Festival naam verworven als nationaal aanspreekpunt en kenniscentrum op het gebied van circustheater. Circusstad Festival is aanjager en promotor voor de ontluikende Nederlandse sector. Zo namen we het initiatief voor innovatieve creaties. Zo was het Circuslabyrint, onze eerste internationale coproductie, een nieuwe voorstellingsvorm gebaseerd op afstudeeracts van alumni. En werd het Late Night Circus, samen met Codarts Circus Arts, een vorm om de theaterbeleving van entree tot uitgang in de circussfeer te brengen. Daarnaast ondersteunden we vele jonge professionals met projecten als Entree, Next Step in Circus en de Dutch Circus Showcase.

Inhoudelijk positioneert het jaarlijkse Circusstad Festival zich naast het tweejaarlijkse Circo Circolo in Noord-Brabant, dat zich afspeelt op een landgoed 'in het groen'. Uniek aan Rotterdam Circusstad is juist de stedelijke context waarin Circusstad georganiseerd wordt. Het festival vindt plaats in het hart van de stad op pleinen en in theaters. We presenteren voorstellingen die passen bij de stedelijke uitstraling tussen de gebouwen, stoer en met rafelranden.

Ook **internationaal** is Circusstad Festival een speler die 'er toe doet'. Een aanzienlijk aantal programmeurs en professionals uit verschillende landen bezoekt het festival om vernieuwende internationale producties te zien en kennis te nemen van de ontwikkelingen in Nederland. Circusstad is actief in diverse internationale netwerken en was partner in twee Europese samenwerkingsprojecten.

"I attended Circusstad Festival in 2015 on behalf of Jacksons Lane. As director of the UK's leading venue for contemporary circus, I visit many international festivals each year, but my expectations were exceeded by both the breadth of content and the quality of the work shown. Circusstad possesses the ability to present large scale circus work on an international platform whilst also acknowledging its homegrown young artists through showcasing emerging Dutch talent, thus ensuring the roots of circus continue to grow within its own national communities. The opportunity to see so much work, whilst having the space to network, debate and discuss what we have seen with peers from all over the world is invaluable. Circusstad is now firmly on the world circus calendar of 'must-go' festivals and I look forward to more in the future"
- Adrian Berry, Jacksons Lane UK

Substantiële samenwerkingsverbanden

De kern van het samenwerkingsverband wordt gevormd door de vier founding fathers. Aanvullend smeden we allianties met tal van bedrijven en organisaties om te zorgen voor een sterk inhoudelijk, financieel en organisatorisch verband. Daarnaast is Circusstad Festival actief in verschillende internationale circusnetwerken van programmeurs, organisatoren en opleidingen.

Partners:	Rotterdamse Schouwburg, Luxor Theater, Circus Rotjeknor, Codarts Circus Arts
Participatie:	Circomundo, Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR; projectbasis), Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA)
Talent:	Productiehuis Rotterdam, Circo Circolo, Circunstruction
Netwerken:	Circostrada (Europees netwerk voor circus- en straattheater), Fedec (Europees netwerk Circusopleidingen), Circomundo (koepel voor jeugd circus), Stichting Circuscultuur (oud én nieuw circus in Nederland)
Internationaal:	Crying Out Loud (UK), Roundhouse (UK), Festival op de Markt (Be), La Villette (Fr) Ell Circo d'ell Fuego (Be), Circus Next (internationaal)

5 A. ONDERNEMERSCHAP: BEDRIJFSVOERING EN FINANCIERING

5.1 Waarborgen bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van het autonome festival ligt bij de artistieke en zakelijke leiding die ondersteund worden door een projectteam van gespecialiseerde freelance medewerkers. Sinds de oprichting is Maaïke van Langen artistiek leider van Circusstad Festival. Momenteel neemt Van Langen deel aan Leiderschap in Cultuur; een leiderschapsprogramma van USBO/Universiteit Utrecht in samenwerking met Kennisland, Coaching in de Cultuur en HKU. Daarnaast is ze actief lid van Europese circus- en straattheaternetwerken zoals Circostrada. De zakelijke leiding ligt bij Dirk Evers, die over ruime zakelijke en fondsenwervende capaciteiten beschikt. Beiden zijn sinds de oprichting betrokken bij Rotterdam Circusstad.

Structurele samenwerking

Door de inbreng van programmering, kennis, netwerk en faciliteiten dragen de partners substantieel bij aan Circusstad Festival en kan een stevige ambitie worden gerealiseerd. Andersom is Circusstad voor de partners een platform voor publieksverbreding, internationale profilering en innovatie. Ook buiten het festival wordt samengewerkt aan een sterk circusaanbod. Binnen Rotterdam Circusstad wordt het totale circusaanbod afgestemd, waarbij de artistiek leider optreedt als scout en adviseur voor de theaters. Ook wordt inhoudelijk samengewerkt op het vlak van participatie en talentontwikkeling.

De Rotterdamse Schouwburg en het Luxor Theater programmeren ieder, onder artistieke aanvoering van Circusstad Festival, een hoofdvoorstelling voor eigen rekening en risico in het festival. Aanvullend stellen zij faciliteiten beschikbaar voor de overige programmering.

Codarts Circus Arts en Circus Rotjeknor werken mee in de ontwikkeling en uitvoering van de participatie- en talentprogrammering. Beiden beschikken met de Fenixloods over een fantastische werklocatie, waar Rotterdam Circusstad (deeltijd) kantoor houdt. Deze locatie is de plek waar we nieuwe partners, sponsors en het publiek het hele jaar door kunnen laten kennismaken met het nieuwe circus.

5.2 Financieel draagvlak

Door van biënnale een jaarlijks festival te worden vergroot de efficiency en daalt de overhead. Ter dekking werken we met:

- **Partners:** dragen jaarlijks bij met de inbreng van programmering en faciliteiten.
- **Publiek:** de ambitie is dat het bereik en de publieksinkomsten zullen toenemen.
- **Bedrijfsleven:** een jaarlijkse cyclus en structurele inspanning vergroten de mogelijkheden voor sponsoring.
- **Subsidies:** Gemeente Rotterdam en het Fonds Podiumkunsten.
- **Private fondsen:** blijft komende jaren een belangrijke pijler.

Publieksinkomsten

De nieuwe jaarlijkse festivalopzet moet leiden tot een groei in de publieksinkomsten. Tegelijkertijd levert het rekenen op deze groei een risico op, aangezien een tegenvallend resultaat niet uit het eigen vermogen aangevuld kan worden. Om die reden wordt in de begroting wél uitgegaan van groei, maar wordt nog niet met de volledige verdien capaciteit van het festival gerekend.

Sponsoring

Cultuursponsoring door het bedrijfsleven is sinds 2008 de weg van de meeste weerstand. Desondanks reageerden diverse bedrijven en mediapartners bij eerdere edities enthousiast op de ontwikkelingen rond circus. Nu de economie langzaam aantrekt en het festival meer naamsbekendheid weet te genereren, kunnen bedrijven gemakkelijker over de streep worden getrokken; ze kunnen aanhaken bij 'bewezen succes'. Zodoende wordt inspanning geleverd om nieuwe sponsors te vinden.

*"Hartelijk dank voor onze activiteit tijdens het Circusstad Festival Rotterdam op donderdag 8 mei jl.
Het was een leuke middag/avond met als hoogtepunt de voorstelling Hair Hung."*

Yvonne Venloo – Erasmus MC

Het bestuur speelt daarbij een centrale rol. Het bestuur is proactief in het creëren van contacten en het opbouwen van (externe) relaties en spant zich nog actiever dan tot nu toe in om bedrijven als sponsor bij het festival te betrekken. Hoewel een grote beweging op dit vlak zeker tot de mogelijkheden behoort, is voorzichtigheid geboden en een bescheiden post sponsoring opgenomen. Het op- en uitbouwen van relaties is een kostbaar goed en beslaat vaak een langere periode.

Gemeente Rotterdam

De gemeente Rotterdam draagt circustheater een warm hart toe. Na twee edities werd Circusstad Festival opgenomen in het Rotterdamse Cultuurplan 2013-2016, waarmee een basis ligt onder het festival. Voor opname in Cultuurplan 2017-2020 heeft Circusstad vorige maand een aanvraag ingediend voor € 125.000,- per editie.

Fonds Podiumkunsten

Wij vragen het Fonds Podiumkunsten ons te helpen de volgende stap te zetten door Circusstad Festival een vaste plek op de nationale evenementenkalender te geven en samen met ons het Nederlandse circusveld te ontwikkelen.

Fondsen

Ondanks substantiële eigen bijdragen en stijgende publieksinkomsten, zijn fondsen onmisbaar voor de realisatie van Circusstad Festival. Circusstad raakt door haar brede opzet aan de doelen van uiteenlopende fondsen. Met het festival worden diverse nieuwe en vernieuwende concepten ontwikkeld en uitgevoerd op het gebied van creatie, participatie, talent- en publieksontwikkeling van circustheater. In het verlengde daarvan worden zowel fondsen uit regio Rotterdam, als nationale private fondsen aangeschreven. Deze steun om het festival –en daarmee circustheater als kunstvorm– te ontwikkelen is even gewaardeerd als noodzakelijk. Tegelijkertijd is het geen vanzelfsprekendheid dat fondsen voor lange duur initiatieven ondersteunen, derhalve houden wij rekening met een daling aan inkomsten via fondsen.

5.3 Governance Code Cultuur

De stichting Rotterdam Circusstad hanteert de Governance Code Cultuur. Er wordt gewerkt met het bestuur-directie model. Het bestuur bestaat uit leden die deze functie onbezoldigd vervullen. Het bestuur heeft voor een belangrijk deel die werkzaamheden uitbesteed aan de uitvoeringsorganisatie. Gegeven de missie van Rotterdam Circusstad is ervoor gekozen om de artistieke uitvoeringspraktijk, podia, onderwijs en educatie in het bestuur te vertegenwoordigen om tot een maximale betrokkenheid te komen.

Om conform de Governance Code Cultuur de onafhankelijkheid van het bestuur goed te waarborgen wordt vanaf 2016 gewerkt met een Dagelijks Bestuur met drie leden en een Algemeen Bestuur met vier leden. Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door onafhankelijke bestuurders. Het Algemeen Bestuur bestaat uit minimaal zeven personen: het Dagelijks Bestuur plus vier algemeen bestuursleden vanuit de directies van de vier partners.

5.4 Code Culturele Diversiteit

Op www.codeculturelediversiteit.nl is een scan opgenomen die de diversiteit van de organisatie aan de hand van vijf onderwerpen in beeld brengt. De score wijst uit dat er veel ruimte is voor versterking. Het (overigens zeer kleine) team is volledig Europees van achtergrond, net als het bestuur. Vanwege de kleine omvang van de organisatie is hier tot nu toe geen specifiek personeelsbeleid op gevoerd. Het huidige beleid voor diversiteit is er vooral op gericht om, gebruikmakend van een zo breed mogelijk pallet, verschijningsvormen van internationaal circustheater een zo breed en divers mogelijk publiek aan te spreken. Op die vlakken, programmering/publiek, scoren we dan ook het hoogst.

<u>Onderwerp:</u>	<u>Score:</u>
Algemeen	3,5 / 10
Personeel	2,5 / 20
Programma	13,5 / 20
Publiek	9 / 20
Partners	4 / 10

5 B. ONDERNEMERSCHAP: PUBLIEKSBENADERING

5.5 Terugblik 2013-2016

Doelgroepen

Circusstad Festival richtte zich de afgelopen edities op vier kerndoelgroepen:

1. **Festivalpubliek** spreken we aan met een doorlopend programma waarbij de festivalbeleving centraal staat. Het gaat daarbij om de combinatie van grote en kleine voorstellingen, losse acts, een opvallende entourage in combinatie met (live) muziek, eten en drinken en zelf doen.
2. **Theaterpubliek** spreken we vooral aan met de voorstellingen in de theaters, met internationale kwaliteit en extra aandacht voor het belevenisaspect door middel van randprogramma.
3. **Gezinnen** uit Rotterdam en de regio/rest van Nederland trekken we primair aan met het dagprogramma. Vanaf 2017 wordt overdag zowel binnen als buiten geprogrammeerd waardoor we deze doelgroep ook meer in het theater uitnodigen. We bieden hen een uitdagende circusdag voor het hele gezin.
4. **Circusprofessionals, amateurs en programmeurs** zijn belangrijke doelgroepen. Echter, met hen communiceren we niet via de campagne, maar via een persoonlijke aanpak met direct contact, mailings en vakbladen. Het festival is een plek waar (inter)nationale makers, programmeurs, theaterdirecteuren en journalisten naartoe komen om het (Nederlandse) circustheater te creëren, delen en ontdekken.

Het publieksbereik laat een mooie ontwikkeling zien waarbij met elk festival meer publiek wordt bereikt, en ook de recette per festivaldag toeneemt.

Ontwikkeling in getal:

Onderwerp / editie	2011	2013	2015
# dagen	7	7	5
# voorstellingen/presentaties	110	130	122
# workshop momenten (2015 = éénmalig Brand New Day)	66	68	319
Publieksbereik	17.812	21.184	21.512
Recette	€ 50.492	€ 52.113	€ 51.678
Gem. aantal bezoekers per dag	2.545	3.026	4.302
Recette per dag	€ 7.213	€ 7.445	€ 9.936
Gem. recette per betalende bezoeker	€ 9,37	€ 6,86	€ 10,00
		7 dagen mooi weer	3,5 dagen mooi weer
<i>Free publicity:</i>			
# website	57	60	120
# kranten / magazines	22	30	65
# radiostations / TV zenders	7	7	9
<i>Online:</i>			
# unieke bezoekers website	8.525	15.277	51.692
# Facebook vrienden	350	1449	1839

Echt een aanrader! Genoten met volle teugen gisterenmiddag!

[Ester Koning](#)

Publieksonderzoek

Doorlopend bezoekersonderzoek met Hendrik Beerda Brand Consultancy

Bij elke editie voert Rotterdam Circusstad een online publieksonderzoek uit. Hiertoe worden tijdens het festival e-mailadressen verzameld van bezoekers. De resultaten kwamen in 2013 en 2015 grotendeels overeen:

- 61% bezoekt Circusstad Festival voor de eerste keer, 87% geeft aan Circusstad Festival zeker of waarschijnlijk nogmaals te bezoeken.
- 45% van de bezoekers komt uit Rotterdam zelf, 30% uit de rest van Zuid-Holland, 22% uit de rest van Nederland en 3% uit het buitenland.
- Gezinnen zijn goed vertegenwoordigd: ruim 60% van de ondervraagden bezocht het festival met (klein-)kinderen. Niet veel festivals of cultuurdisciplines zijn zo geschikt voor het gezin, zonder kinderachtig te worden.
- Rapportcijfer 8,3, enkele voorstellingen zelfs 8,8.

Postcode onderzoek Rotterdam Festivals

Om meer te kunnen zeggen over het cultuurgedrag van Rotterdammers (45% van ons publiek), heeft Rotterdam Festivals het Rotterdamse publiek ingedeeld volgens het MOSAIC-model¹. Op basis van postcode onderzoek onder de kaartkopers hebben zij in kaart gebracht welke groepen Circusstad Festival het meest bezochten.

Als we de MOSAIC-doelgroepen naast de communicatiegroepen van Circusstad Festival leggen, krijgen we deze globale verdeling:

Gezinnen	Theaterpubliek	Festivalpubliek
Actieve Families	Elitaire Cultuurminnaars	Stadse Alleseters
Kleurrijke Knokkers	Stadse Alleseters	Randstedelijke Gemakzoekers
Randstedelijke Gemakzoekers	Klassieke Kunstliefhebbers	

5.6 Vooruitblik publieksbenadering 2017 – 2020

Voor Circusstad Festival zetten we de komende periode de driedelige doelgroep-benadering voort, waarbij we zowel een verrassend cultureel festival zijn voor theater- en festivalpubliek als hét festival voor het gezin in de meivakantie. Onze doelgroepen weten ons te vinden en bieden perspectief op groei voordat nieuwe doelgroepen aangesproken worden. Komende jaren ligt de focus op het promoten van het jaarlijkse festival en het bereik onder huidige doelgroepen te optimaliseren. Pas daarna zullen we gaan uitbreiden in tijd, aantal locaties en nieuwe publieksgroepen. We zetten voor 2017 in op 25.000 bezoekers. Dat aantal groeit uit tot zo'n 30.000 bezoekers in 2020.

De doelgroepen Modale Cultuurmijders en Digitale Kijkers behoren niet tot de kerngroepen, maar worden wel bereikt met de parade en samenwerkingen zoals die met de Wereldhavendagen. Met het programma op scholen bereiken we kinderen uit alle geledingen van de maatschappij. Door de programma's van de partners gedurende het jaar in de communicatie te koppelen aan Circusstad Festival zorgen we voor een verdere 'lading' van het begrip circustheater en een bredere bekendheid bij het publiek.

*"Het @circusstad festival wordt elke keer beter, leuker, groter. Prachtig festival."
's-peercatering*

¹ zie Rotterdam Festivals (2015) *Wat wil het publiek? Rotterdam, cultuur en publiek in kaart gebracht*

5.7 Marketingdoelstellingen

Publieksbereik

- Het bereik onder gezinnen, festival- en theaterpubliek optimaliseren.
- Een groeiend aantal bezoekers realiseren onder zowel betalend als niet-betalend publiek. Ambitie: groei naar 30.000 bezoekers in 2020, gemiddeld 27.500 per jaar.

Imago

- Circusstad Festival positioneren als hét jaarlijkse festival voor vernieuwend circustheater in Nederland, waar je boeiende voorstellingen ziet én zelf aan de slag kunt.
- Rotterdam profileren als dé stad waar het nieuwe circus te beleven valt.
- Het traditionele imago van circus actualiseren aan de hand van eigentijds circustheater.

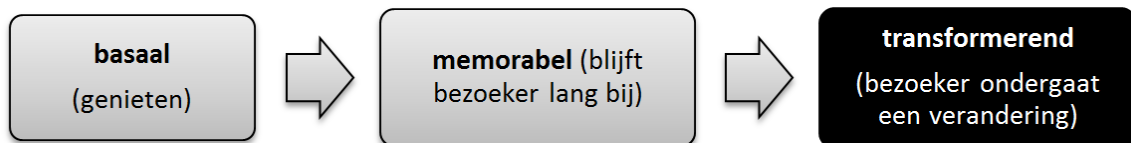
5.8 Marketingstrategie

We bereiken die doelstellingen door:

- Circusstad Festival in te zetten als brandpunt, van waaruit we het circus in de rest van de stad en het jaar promoten.
- Het creëren van een actieve community.
- Structurele aandacht rond circustheater realiseren in samenwerking met partners.
- De programmering onder de aandacht brengen bij relevante doelgroepen, regionaal, nationaal én internationaal.
- Bezoekers meer eigenaar te maken van het festival, zodat we echt een impact realiseren. We laten bezoekers transformeren van betrokken kijkers naar actieve deelnemers.
- Gerichte aanpak per doelgroep.

De campagne

Een bezoek kan tijdens een festival verschillende niveaus van beleving meemaken²:

We zetten in op een transformerende beleving waarbij zowel de programmering als de marketing en communicatie en ondersteunde activiteiten hier gezamenlijk toe leiden. We hebben goede indicaties dat een bezoek aan Circusstad Festival dit effect kan hebben.

De basis: Actieve community

Community building speelt een grote rol in de marketing van Circusstad Festival. Met het jaarlijks organiseren van het festival is het makkelijker om deze community levendig te houden. De metafoor die we de komende jaren op verschillende manieren willen gebruiken is die van een warme, creatieve circusfamilie. Bezoekers zijn welkom om daar, korte of langere tijd, deel van uit te maken: *Join the family!*

De verschillende doelgroepen spreken we met dit thema overkoepelend aan. Per doelgroep zullen hierbij de accenten net wat anders liggen en worden specifieke programmaonderdelen uitgelicht. Tegelijkertijd zorgt invulling van beeld en boodschap voor eenheid en herkenbaarheid.

² De bezoekersreis, een onderzoek naar bezoekerservaringen – NHTV i.o.v. Rotterdam Festivals

Campagneonderdelen

Middels de volgende ingrediënten wordt ingezet op een transformerende beleving:

1. **Storytelling:** We geven kijkjes in het leven van de 'circusfamilie'.
2. **Merkpaspoort:** We zetten het festival via een outdoor campagne en mediapartnerships neer als een stevig merk.
3. **Belevingsregie:** Bij alle betrokkenen komt de bezoeker dezelfde look & feel tegen.
4. **Pre-, direct- en post-exposure:** We rekken de beleving op, voor, tijdens en na het festival.
5. **Experience platform:** We gaan onderzoeken of we met een expert op het gebied van online community building een platform kunnen ontwikkelen waarmee we een intensievere interactie op gang brengen met onze doelgroepen.
6. **Co-creatie/interactie:** We dagen onze bezoekers uit om mee te denken, onderdeel te worden van de campagne, mee te stemmen over programmaonderdelen, mee te doen en ervaringen via filmpjes en blogposts te delen.

Marketingmiddelen

	Gezinnen	Theaterpubliek	Festivalpubliek	Circusbeoefenaars & professionals
Online				
Website				
Social media/ Experience platform				
Online advertising				
Filmpjes - storytelling				
Trailer				
Filmpjes - previews van voorstellingen				
Filmpjes – dagelijks sfeerverslag				
Online agenda's				
Vermeldingen online media				
Nieuwsbrief Circusstad				
Nieuwsbrief + website (Circusstad) partners				
Offline				
Posters A2 (indoor)				
Outdoor reclame*				
Flyer of alternatief				
Parade				
Guerrilla/pop-up acts				
DIY circus				
Advertenties (mediadeals)				
Lezersacties				
Kanalen van partners				

"Prachtige voorstelling gezien van #CircusKatoen. Ik liep ontroerd, vrolijk, vol bewondering naar buiten." Pètrix

*"Mama, hier wil ik bij, hier ben ik voor gemaakt!"
Ronja (7 jaar)*

Rotterdam Circusstad op 24 uur cultuur 2014

6. SPREIDING

Als stad waar de oudste circusschool zich bevindt, vormt Rotterdam de natuurlijke basis om Circusstad Festival te organiseren. Stichting Rotterdam Circusstad is opgericht vlak voordat de eerste lichting studenten in 2010 afstudeerde aan Codarts Circus Arts.

Daarbij profileert Rotterdam zich als festivalstad en wordt daarvoor gewaardeerd. Zo is Rotterdam in 2015 met zeven andere steden door de International Festivals & Events Association uitgeroepen tot beste festival- en evenementenstad ter wereld³. Het hele jaar door wordt er een baaiert aan culturele evenementen en festivals georganiseerd. Juist omdat in Rotterdam veel te zien en beleven is, is Rotterdam een stad waar veel (internationale) ogen op gericht zijn. Hiermee is de stad tevens een gunstig vestigingsklimaat voor kunstenaars. Met Circusstad Festival geven we een visitekaartje af voor de stad en genereren impact voor de ontwikkeling van circustheater.

Ongeveer 45% van de bezoekers van Circusstad Festival komt uit Rotterdam en 30% uit de rest van Zuid-Holland en 22% uit de rest van Nederland. Hiermee heeft Circusstad Festival een bovenregionaal karakter. Daarnaast trekt het festival ook internationale bezoekers. De gunstige ligging van Rotterdam/The Hague Airport speelt hierin een rol.

Circusstad Festival presenteert een sterk internationaal programma. Met dit programma brengen we Europa naar Rotterdam en andersom we brengen Rotterdam naar Europa door profilering in internationale netwerken en partnerships in Europese samenwerkingsprojecten.

*Leukste festival van het jaar. Lekker kleinschalig maar met grootse acts.
Mag van mij ieder jaar met meer shows op het plein.
Olaf van der Hee - 5 sterren*

³ <http://www.ifea.com/p/industryawards/worldfestivalandeventcityaward/pastrecipients>

7. COPRODUCTIE

7.1 Circus creëren, een vak apart

Het maken van een circusvoorstelling is een vak apart en kost beduidend meer tijd dan bij dans of theater, zeker als de artiesten zichzelf uitdagen om nieuwe circustechnieken te leren. Hierdoor kan de creatietijd van een voorstelling soms wel een jaar in beslag nemen, met daarbinnen steeds korte residenties van één tot drie weken. Een circuscreatie kost gemiddeld twintig weken.

Daar staat tegenover dat in het circus de actualiteit wordt gekoppeld aan universele thema's, waardoor goede circusvoorstellingen makkelijk vier jaar lang en 200 speelbeurten kunnen toeren zonder daarbij aan kracht in te boeten of gedateerd over te komen.

In het internationale circusveld wordt vaak gewerkt met een groot aantal coproductenten. Ongeveer een tiental theaters of festivals financieren dan allen een deel van de productie, maar zijn geen van allen artistieke aanjager of initiator.

In het Nederlandse veld signaleren we juist dat die behoefte aan ondersteuning er wél is. Het gat tussen opleiding en professionele praktijk is hier nog groot en het veld is klein en jong in vergelijking met het buitenland. Waar artiesten vaak sterk zijn in de eigen disciplines, zijn theater en zakelijke aspecten (dramaturgie/regie/productie/verkoop) vaak nog pril. Het blijft daarom prioriteit om jonge professionals te helpen goede producties te maken en deze onder de aandacht te brengen.

Waar Nederland een lange traditie kent met productiehuisen voor (muziek)theater en dans is er voor circustheater (nog) geen infrastructuur. Festivals kunnen hier als coproductent een belangrijke rol spelen, zeker nu de eerste circusresidentielocaties in Nederland ontstaan.

7.2 Terugblik

Circusstad Festival zette het opdrachtgeverschap en (co)producentschap de afgelopen jaren succesvol in om jonge professionals te helpen een volgende stap in hun carrière te zetten:

- **Entree**; samenwerking met Fonds Podiumkunsten en Circo Circolo waarin we vier jonge circusgroepen begeleidden naar hun eerste professionele voorstelling. Allen gingen in première op Circusstad Festival en beleefden sindsdien (inter)nationaal succes.
- In het Europese project **Hip Cirq Europ'** (2014) creëerden twaalf talenten uit vijf Europese landen, samen met Rotterdamse amateurs een wervelende show met circus en hiphop in 4 uitvoeringen.
- Met het **Circuslabyrint** namen we het initiatief voor onze eerste internationale coproductie. Nederlandse en Belgische alumni werkten onder aanvoering van Claudio Stellato aan deze festivalvoorstelling die op Circusstad Festival en Theater op de Markt, Neerpelt (Be) te zien was.
- De eerste **Dutch Circus Showcase** (2015) waar Nederlands talent de mogelijkheid krijgt zich te presenteren aan het internationale professionele veld.
- In 2015/2016 is in samenwerking met Codarts **Circus Next Step** opgezet, waarin we Codarts alumni ondersteunen in de oprichting van hun circustheater gezelschap.

7.3 Ambitie

Circusstad Festival heeft een goed netwerk om zowel nationaal als internationaal allianties aan te kunnen gaan. Ondanks genoemde successen staat het coproduceren bij ons festival nog in de kinderschoenen. Voortbouwend op onze ervaringen kiezen we ervoor om niet de grote, gerenommeerde internationale gezelschappen te ondersteunen, maar de toekomstige state of the art van eigen bodem te stimuleren.

Ambitie is om de komende jaren samenwerkingsverbanden aan te halen met potentiële partners voor circus in Nederland. De nieuwe samenwerking met Productiehuis Rotterdam is daar een goed voorbeeld van, maar we zoeken ook naar partners die de afname van nieuwe producties mede kunnen garanderen, naar voorbeeld van de Coproducers (Samenwerking van 7 kwaliteitstheaters).

De coproducties krijgen meer slagkracht door ze te presenteren op de Dutch Circus Showcase, waar zij getoond worden aan het professionele veld van programmeurs, pers en producenten.

7.4 Coproducties

Kick-start festivalproductie

Met het verstrekken van een opdracht ondersteunen we jong talent en geven we invulling aan specifieke programmawensen waarvoor 'vanuit de markt' niet vanzelf aanbod wordt gecreëerd. Het streven is om elk festival tenminste aan de wieg te staan van één creatie: op maat gemaakt voor Circusstad Festival, maar met potentie om verder te toeren.

De opdracht behelst een kleine 'festivalvoorstelling' die meerdere keren per dag kan spelen; Als onderdeel van onze festivalbeleving is dit afgelopen jaren een succesvol recept gebleken. Deze voorstellingen hebben een lage drempel voor publiek (lage toegangsprijs/korte duur) en bieden de jonge makers veel vliegreuen en sterke confrontatie met publiek.

Als vertrekpunt wordt bestaand materiaal genomen (verschillende acts/technieken) die onder artistieke begeleiding (dramaturg/regisseur/choreograaf) herwerkt worden tot een voorstelling van 20 minuten die vijf á zes keer per dag gespeeld wordt. Een andere kracht van dit concept is dat het publiek bijna op schoot zit bij de makers wat een sterke impact oplevert. Dit concept biedt mogelijkheden tot het doorverkopen aan of coproduceren met meerdere festivals. Voor 2017 zijn we in gesprek Ralph Öllinger, zeer getalenteerde jongleur/objectmanipulator die in 2016 afstudeert aan Codarts.

Residentie i.s.m. Productiehuis Rotterdam

Nieuw is de samenwerking met Productiehuis Rotterdam aan de coproductie van een Nederlandse circusvoorstelling. Er wordt jaarlijks een gezelschap uitgenodigd dat de kans krijgt om hun concept uit te werken tot voorstelling in coproductie met bovengenoemde en zo mogelijk nog meerdere (afname)partners, zoals Circo Circolo (zeker), Maastheater, Theater op de Markt Neerpelt, Roundhouse London (in gesprek).

Het Productiehuis werkt veelal op het grensvlak tussen verschillende vormen van podiumkunsten, fysiek en beeldend, en heeft vanuit die belangstelling een fascinatie voor het circus opgebouwd. Samen ondersteunen we vanaf 2017 jaarlijks één gezelschap dat twee weken in residentie kan bij het Productiehuis. Naast werkruimte en faciliteiten mogen zij daar gebruik maken van hun jarenlange expertise in het produceren van artistiek inhoudelijke voorstellingen. Tevens kan via hen de hulp worden ingeroepen van een fantastisch netwerk van mensen die mee kunnen denken, zoals bijvoorbeeld Theun Mosk (scenografie), Lotte van den Berg (regie) of mime-collectief Schwalbe.

Rotterdam Circusstad heeft de ambitie om met dit programma aan te sluiten bij CircusNext, een Europees talentplatform dat jaarlijks voorziet in artistieke, productionele en financiële ondersteuning. Doel is om de nieuwe generatie circusmakers in de internationale spotlight te krijgen en te steunen bij het maken van nieuw werk. Ieder jaar worden er van honderd inschrijvingen zes 'lauréaten' geselecteerd. Artistiek leider Maaïke van Langen was in 2013-2014 juryvoorzitter. Nederland is nog niet vertegenwoordigd als partner. Circusstad volgt de laureaten al jaren en een aantal ervan hebben ook op het festival gespeeld.

8. TOELICHTING OP BEGROTING, DEKKINGSPLAN EN KENGETALLEN

Wijziging in weergave referentiejaar in formulier

In het aanvraagformulier wordt bij de exploitatierekening en balans gevraagd naar de laatste drie jaren (2013, 2014 en 2015). Bij de prestatiegegevens wordt gevraagd naar de laatste drie edities van het festival. Aangezien Circusstad Festival in de afgelopen jaren een biënnale festival was betreft dit 2011, 2013 en 2015.

Om een kloppend beeld van de ontwikkeling van het festival te schetsen is er –na telefonisch overleg met het fonds- voor gekozen om overal de gegevens van de laatste drie festival edities te vermelden. Dit houdt in dat het formulier als volgt dient te worden gelezen:

<i>Formulier</i>	<i>Ingevuld</i>
2013	2011
2014	2013
2015	2015

Toelichting begroting en dekkingsplan

De gemiddelde begroting voor Circusstad Festival in periode 2017-2020 bedraagt € 579.500,-. Zoals eerder vermeld wordt met het jaarlijks organiseren van het festival de efficiency vergroot en daalt de overhead. Het besluit om jaarlijks te worden wordt ondersteund door een aantal argumenten:

- Als jaarlijks festival bouwen we een sterkere band op met het publiek;
- Een belangrijke reden om tweejaarlijks te zijn, was dat er nog nauwelijks Nederlandse artiesten waren in 2009. Inmiddels ontpopt zich een Nederlandse sector en is er meer kwalitatief materiaal om te tonen. Circusstad stimuleert dit en plukt er de vruchten van.
- Als jaarlijks festival wordt Circusstad een vaste waarde in de agenda van partners en medewerkers en kan efficiënter en effectiever worden (samen)gewerkt.
- Als vaste waarde in de evenementenkalender kunnen we een grotere bijdrage leveren aan de ontwikkeling en profilering van circustheater.

In lijn met het toenemende publieksbereik stijgen de recette inkomsten substantieel. Hierdoor worden we iets minder afhankelijk van bijdragen van private fondsen, al blijft dit een pijler in de financiering.

In 2015 hebben we éénmalig het amateurparticipatietraject *A Brand New Day* uitgevoerd. In dit grootse educatie project gingen maar liefst 1.000 amateurs uit verschillende disciplines de cross-over aan met circus in een workshoptraject. De kosten van *A Brand New Day* lagen rond de € 180.000,- en verklaart het grote verschil in de totale activiteitenlasten in de exploitatierekening in 2015 ten opzichte van het gemiddelde voor 2017-2020, waarin we alleen een klein educatieproject gaan uitvoeren.

Toelichting Kengetallen

Iedere workshop van het amateurparticipatietraject *A Brand New Day* is apart meegeteld en verklaart daarmee het hoge aantal overige activiteiten van Circusstad Festival 2015.

Het publieksbereik laat een mooie ontwikkeling zien waarbij met elk festival meer publiek wordt bereikt, en ook het bereik en de recette per festivaldag toenemen. In 2015 duurde het festival twee dagen korter dan in 2013 en kampten we met twee dagen zeer slecht weer. Desondanks werden meer bezoekers bereikt dan in 2013.

